

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΑΡΛΑΣΗ
ΟΤΑΝ ΕΦΥΓΑΝ
Τ' ΑΓΑΛΜΑΤΑ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

«Θυμάμαι, ήταν Σεπτέμβρης».

Η φωνή της αρχικά ήταν άχρωμη.

«Ο Σεπτέμβρης που αναγκαστήκαμε να εγκαταλείψουμε το σπίτι μας, το βιος μας, τη ζωή μας. Ήταν όμορφο το σπίτι μας. Δίπατο, με παράθυρα μεγάλα. Με κρυστάλλινους πολυελαίους, δρύινα πατώματα, ζωγραφισμένα πλακάκια στα μπάνια. Στα παράθυρα η μητέρα είχε όμορφες γαλαζοπράσινες κουρτίνες από δαμασκηνό ύφασμα. Τα τραπέζια ήταν πάντα στρωμένα με κεντητά τραπεζομάντιλα. Στους τοίχους ζωγραφιές και φωτογραφίες σε κορνίζες. Στα παράθυρα ζουμπούλια και γεράνια.

»Όταν όμως, εκείνο τον Σεπτέμβρη, άρχισε το μακελειό, αν θέλαμε να σωθούμε, έπρεπε να φύγουμε όπως όπως, παρατώντας τα πάντα πίσω μας. Πηγαينوερχόμασταν οι γυναίκες πανικόβλητες να πάρουμε φεύγοντας

μαζί μας ό,τι τύχαινε ή ό,τι μπορεί και να μας χρειαζόταν. Λίγα ρούχα, τα στέφανα του γάμου της μάνας, την εικόνα της Παναγιάς, τα χαρτιά μας. Κοσμήματα και φλουριά.

»Μπαινόβγαινα ταραγμένη κι εγώ ρίχνοντας κλεφτές ματιές στα πράγματα γύρω μου· οι καρέκλες, τα βάζα με τα λουλούδια που ήθελε άλλαγμα το νερό τους, τα κεντημένα μαξιλαράκια που κάθε πρωί τα χτυπούσα μαλακά ν' αφρατέψουν. Αποχαιρετούσα το σπίτι βουβά. Από τα πόμολα μέχρι το πιάνο, χαϊδεύοντας τριγύρω παντού με το βλέμμα. Δεν ήταν τα πράγματα που με ένοιαζαν. Ήταν η φιλόξενη θαλπωρή τους, η συντροφιά κι οι αναμνήσεις μας που είχαν ακουμπήσει απλόχερα πάνω τους».

Έκανε μια παύση. Άφησε έναν μικρό αναστεναγμό. Έβαλε το τυλιγμένο βαζάκι στο κιβώτιο. Πήρε ένα ακόμα φύλλο εφημερίδας.

«Τότε, θυμάμαι, ήρθε η μικρή μου αδερφή, η Αγγέλα. Ήταν μόλις έξι χρονών. Τα μάτια της γεμάτα δάκρυα. Μ' έπιασε από το χέρι και με πήγε στο σερβάν, μπροστά από τα γυάλινα παιχνίδια. Ποιος να 'ξερε άραγε από ποιον και τότε αγορασμένα. Ίσως κάποτε πολύ παλιά σε κάποιο παζάρι. Θυμάμαι ήταν ένα σκυλάκι, μια γάτα, ένα κορίτσι, ένα αγόρι, μια μαϊμού, ένα άλογο, ένας κύκνος.

»Από τότε που ήμουν κι εγώ μικρό παιδί θυμάμαι πως εκείνα τα γυάλινα αγαλματάκια βρίσκονταν πάντοτε αραδιασμένα όμορφα πάνω στη δεξιά άκρη στο σερβάν του

καθημερινού δωματίου. Και ήταν λες κι εκείνο το διάφανο γυαλί απ' το οποίο ήταν καμωμένα να μάγευε. Να μάγευε κάθε παιδί που μεγάλωνε σ' εκείνο το σπίτι ή κάθε παιδί που ερχόταν επισκέπτης. Όλα ήθελαν να παίξουν με εκείνα τα γυάλινα παιχνίδια.

»Κι η μάνα τα έβγαζε προσεκτικά ένα ένα και μας τα έδινε. Και μετά, όταν τελείωνε το παιχνίδι, τα έβαζε και πάλι στη θέση τους. Κάποτε όταν ήμουν μικρή έπαιζα εγώ μαζί τους. Αργότερα ο αδερφός μου ο Μιχάλης. Τώρα είχε έρθει η σειρά της μικρής Αγγέλας.

»Ήταν πλέον αρκετά μεγάλη για να μην υπάρχει φόβος να τα σπάσει. Όλο και κάποιο παιδί, όσο προσεκτικό και να 'ταν... ε, όλο και κάποιο θα έσπαγε. Γι' αυτό και με τα χρόνια τα παιχνιδάκια είχαν λιγοστέψει. Η μικρή μου αδερφή δεν είχε προλάβει να τα χαρεί. Λίγες οι φορές που την είχαν αφήσει ως τότε. Η παράδοση ήθελε να παίζουμε μαζί τους απ' όταν γινόμασταν έξι χρονών. Κι εκείνη είχε μόλις πριν από έναν μήνα γίνει έξι. Δε θα προλάβαινε, λοιπόν, να παίξει και τώρα έπρεπε να φύγουμε από το σπίτι. Έρχονταν οι εχθροί. Αλλά εκείνης εκεί, στα γυάλινα παιχνίδια, το μυαλό της. Το παράπονό της.

»“Να τα πάρω μαζί μου, Ντουντού;” με ρώτησε κλαμένη.

»Κι εγώ της είπα πως δεν είχαμε χώρο.

»“Να πάρω έστω ένα;”

»“Φυσικά και να πάρεις. Κάμε γρήγορα μόνο”.

»Κι εκείνο το καημένο το μικράκι κοιτούσε θλιμμένα και δεν ήξερε ποιο να διαλέξει.

»Της έδωσα το πρώτο που έπιασα από το σερβάν και της είπα να μη χασομεράει. Η μικρή όμως είχε πειστώσει κι ήθελε να πάρει κι άλλα, δεν ήξερε ποιο να διαλέξει, δεν ήθελε να διαλέξει, δεν μπορούσε. Θύμωσα. Δεν είχαμε ώρα για ανόητα παιδιαρίσματα. Έβαλε τα κλάματα. Στύλωσε τα πόδια της. Είπε πως δε θα πήγαινε πουθενά.

»Κι η μάνα από κάτω ούρλιαζε να βιαστούμε και τα άλογα χλιμίντριζαν και κάπου από μακριά ακούγονταν φωνές, κλάματα, ουρλιαχτά, πυροβολισμοί.

»“Έλα, μην κλαις κι εγώ θα σ’ τα κρύψω, όταν γυρίσουμε να έρθεις να τα βρεις να παίξεις” με θυμάμαι να της λέω αυθόρμητα, χωρίς να το καλοσκεφτώ, για να την πείσω να συμβιβαστεί. Δεν είχαμε χρόνο για πείσματα. Πήγα στον διάδρομο, τρίτο πλακάκι αριστερά, μπροστά από την πόρτα της κουζίνας. Ένα πλακάκι σπασμένο στη μια του άκρη. Από κάτω το πάτωμα κούφιο. Ήταν η κρυψώνα για τα μυστικά των παιδιών εκείνου του σπιτιού. Ανασήκωσα το πλακάκι. Κι έβαλα εκεί μέσα ένα ένα όλα εκείνα τα γυάλινα παιχνίδια των παιδικών μας χρόνων. Τα παιχνίδια ενός παιδιού που δεν πρόλαβε να παίξει μαζί τους. Κι όλα χωρέσανε. Εκτός από εκείνη τη μικρή μαϊμού. Εκείνη περίσσεψε. Έβαλα και πάλι το πλακάκι στη θέση του.

»“Να θυμάσαι, τρίτο πλακάκι αριστερά, μπροστά από το κατώφλι της κουζίνας” είπα στην αδερφή μου. “Όταν θα γυρίσουμε, θα τα βγάλουμε να παίξεις με όλα, ναι;”

»Κι εκείνη συμφώνησε. Και φύγαμε. Κι απέμειναν εκεί τα γυάλινα παιχνίδια κρυμμένα. Και κρατούσε στο ένα χέρι τη γυάλινη μαϊμού κι εγώ της κρατούσα την κούκλα της. Ναι, εκείνη που είναι στο κομοδίνο μου χρόνια τώρα.

»“Μην κλαις, μαϊμού. Μην κλαις, μαϊμού, και σ’ αγαπάει η Ντουντού” την άκουγα να ψιθυρίζει σ’ όλο τον δρόμο πάνω στο κάρο.

»Ντουντού με φώναζαν χαϊδευτικά όταν ήμουν μικρή. Ντουντού στα τούρκικα σημαίνει κάτι σαν μικρή κυρία, νομίζω. Και μου έμεινε. Ακόμα κι όταν μεγάλωσα με φώναζαν έτσι καμιά φορά οι γονείς μου. Κι όταν η Αγγέλα άρχισε να μιλάει, έτσι με φώναζε. Κι ας ήμουν πλέον μεγάλη. Την περνούσα κοντά δώδεκα χρόνια.

»“Ντουντού” μου φαίνεται πως άκουγα παντού γύρω μου, όταν ξαφνικά βρέθηκα στριμωγμένη σε μια βάρκα. Μέσα στον πανικό να προλάβουμε να μπούμε στις βάρκες είχα χάσει και την Αγγέλα και τη μάνα. Ήταν δίπλα μου στο λιμάνι, αλλά όταν με τα πολλά μπήκα στη βάρκα δεν τις έβλεπα πουθενά ανάμεσά μας. “Αγγελάκι” με θυμάμαι να ουρλιάζω. Αλλά γύρω μου ούρλιαζαν τόσοι πολλοί. Έκλαιγαν και θρηνούσαν τόσοι. Θα την έχει η μάνα στον

νου της. Θα της κρατάει το χέρι η μάνα, σκεφτόμουν. Επαναλάμβανα εκείνη τη σκέψη σαν προσευχή ξανά και ξανά κι έσφιγγα στην αγκαλιά μου την κούκλα της, αυτό που απέμεινε σε μένα από εκείνη. Όλα αυτά τα χρόνια. Είναι η μόνη παρηγοριά μου να σκέφτομαι πως η Αγγέλα, το αγγελάκι μας, ήταν με τη μάνα. Και σώθηκαν κι οι δυο. Μπορεί να σκοτώθηκε ο αδερφός μου ο Μιχάλης, μπορεί ο πατέρας να μην είχε γυρίσει ποτέ όταν βγήκε να βρει τον Τούρκο φίλο του να ζητήσει προστασία, αλλά τουλάχιστον η μάνα κι η Αγγέλα είναι καλά. Ζωντανές. Ζούνε κάπου έχοντας συντροφιά η μία την άλλη. Κι έχει η αδερφή μου τη μικρή γυάλινη μαϊμού μαζί της να της θυμίζει τη μεγάλη αδερφή της. Κι έχω εγώ την κούκλα της. Μαζί της χαϊδεύω και αγκαλιάζω τη μικρή μου αδερφή.

»Το έχω κάνει τάμα. Να μ' αξιώσει η Παναγιά να πάω πίσω, σ' εκείνο το σπίτι. Να παρακαλέσω τους νέους ιδιοκτήτες να μπω μέσα. Μόνο για λίγο. Τίποτα άλλο δε με νοιάζει. Μόνο να σηκώσω εκείνο το πλακάκι. Κι αν λείπουν τα γυάλινα παιχνίδια, θα μερέψει η ψυχή μου. Θα γαληνέψω. Θα είναι το μόνο σημάδι πως η μικρή μου αδερφή έζησε. Γύρισε και πήρε τα γυάλινα παιχνίδια της. Αν όχι, θα πεθάνω με τον καημό και την ελπίδα».

Κάποτε ήταν ένα κορίτσι που είχε ακούσει τα αγάλματα να τραγουδούν, είχε χορέψει μαζί τους στο φως του φεγγαριού, τα είχε δει να δακρύζουν.

Επειδή τα αγάλματα τις νύχτες ζωντανεύουν. Η Αγγελίνα το ήξερε καλά αυτό, αφού μεγάλωσε μέσα στο μουσείο σχεδόν. Άλλωστε, το ότι είχε ένα ολόκληρο κι ένα μισό, «καταραμένο» χέρι την έκανε να τους μοιάζει ακόμα περισσότερο. Με εξαίρεση τον Τίκο, τον μόνο σάρκινο φίλο της, τα αγάλματα ήταν οι καλύτεροί της φίλοι.

Όταν ο Μουσολίνι κήρυξε τον πόλεμο στην Ελλάδα, ο φόβος ότι θα επικρατήσει το σκοτάδι του ναζισμού έγινε ακόμα ισχυρότερος. Κι όσοι σχετίζονταν με το μουσείο, από τους αρχαιολόγους μέχρι τους απλούς εργάτες, όλοι μοιράζονταν μια κοινή αγωνία: όλοι προστάτευαν το ίδιο μυστικό, που έμοιαζε να συνοψίζεται σε μία και μόνο φράση: «Να προλάβουμε...».

Η Αγγελίνα θα θελήσει να μάθει εκείνο το μυστικό και θα βοηθήσει τον Τίκο να κρύψει το δικό του.

Μια βαθιά ανθρώπινη κι αντιπολεμική ιστορία για τη φιλία, την ενηλικίωση, την αναζήτηση ταυτότητας και την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, βασισμένη στην πραγματική ιστορία της απόκρυψης των αρχαιοτήτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, κατά τη διάρκεια του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

www.metaixmio.gr
www.metaixmio-young.gr

ISBN: 978-618-03-0350-6

9 786180 303506

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΤ 80350